

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Пильнік Р.О.
« ____ » _____ 2024 р.

Реєстраційний № ____
« ____ » _____ 2024 р.

СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ГРАФІЧНОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМ-20
ступень вищої освіти «бакалавр»
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Гончар Анни Олександрівни

Керівник: ст. викладач

Мішуровський В.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS __ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2024

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Гончар Анна Олександрівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що кваліфікаційна робота «Стилістичні аспекти графічної ілюстрації» виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(_____)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЇ В МИСТЕЦЬКОМУ І КУЛЬТУРНОМУ ПЛАНІ	6
1.1 Ілюстрація та її розвиток, призначення і виконання	6
1.2 Основні аспекти графічної ілюстрації як складники її стилістичного характеру	10
1.3 Призначення книжкової ілюстрації та її вплив на сприйняття твору	13
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ПОЕТАПНІСТЬ ВИКОНАННЯ СЕРІЇ ГРАФІЧНИХ ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ	19
2.1. Зародження задуму серії ілюстрацій та пошуки художнього рішення	19
2.2. Виконання творчих пошуків в ескізах, начерках, замальовках	22
2.3. Послідовність виконання роботи в матеріалі	25
Висновки до розділу 2	26
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	34
Додаток А.....	34
Додаток Б	42

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасному українському культурному просторі активно створюються тенденції до саморозвитку, збагачення внутрішнього світу та поглиблення знань в психологічній, історичній, літературній, мистецькій, науковій та інших галузях. Для цього, окрім медійних, використовуються літературні джерела. Молодь ознайомлюється і з зарубіжними, і з українськими літературними здобутками, також послуговуючись мотивацією вивчати та популяризувати своє.

Ілюстрація, як завжди йшла пліч-о-пліч з літературою, і також могла бути цілком самостійним художньо-мистецьким та інформаційним об'єктом. Важливим є вивчення історії ілюстрації, її стилістичних аспектів та інших рис.

Ілюстрації в художній літературі в наші дні зустрічаються не дуже часто, адже багато видань досі ілюструють тільки дитячі книжки. Зважаючи на зростаючий інтерес українського суспільства до читання літератури на фізичних носіях, а також до художнього мистецтва, варто дослідити настрої панують серед українських читачів, та на основі цього спрогнозувати їх потенційні вимоги та бажання.

Дослідженням особливостей ілюстрації займались такі вітчизняні науковці: Андрющенко Т., Гребенюк Г., Грецький М. В., Димова А., Загорулько К. О., Земцова П. О., Катруха В. Ю., Ковальчук Г. І., Лещинський А. А., Мельник О., Новік Г. В., Овчінніков В., Олійник В. А., Пушкар О., Чирва О. Ч., Шевченко В. Е. [18, 4, 6, 14, 8, 11, 15, 16, 24].

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розкритті поняття ілюстрації, її історії, звернення особливої уваги на дослідження книжкової ілюстрації та її ролі в сучасному світі, та в створенні серії ілюстративних робіт в техніці графіки.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання дослідження:**

1. Дослідити історію розвитку ілюстрацій та причини їх виникнення

2. Визначити які пам'ятки художньої культури можна вважати ілюстраціями

3. Вивчити стилістичні аспекти ілюстрацій

4. З'ясувати користь використання ілюстрацій для розвитку мистецької, літературної та друкарської сфери в Україні

5. З'ясувати роль ілюстрацій у розвитку сучасної української культури

6. Розробити серію з трьох ілюстрацій до художнього твору та описати послідовність її виконання

Об'єктом дослідження є ілюстративна галузь в художньому мистецтві.

Предметом кваліфікаційної роботи є художньо-стилістичні аспекти графічних ілюстрацій.

Методи кваліфікаційної роботи: Для досягнення визначеної в роботі мети і розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс методів дослідження: теоретичних – аналіз теоретичних джерел, узагальнення термінології та методології; проблемнопошуковий, порівняльний та систематичний; методи вибору практичних завдань з урахуванням конкретних умов їх застосування в творчій роботі.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у розгляді питань, які є суттєвими для практичної та наукової діяльності фахівців художнього профілю. Матеріал що міститься в роботі у подальшому може бути застосованим у мистецтвознавчому напрямку, підготовці лекцій з історії мистецтва, практичних занять з графіки.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи: складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 31 позицію, та 2 додатків. Основний зміст викладено на 26 сторінках. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 50 сторінок. Роботу доповнюють додатки на 17 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЇ В МИСТЕЦЬКОМУ І КУЛЬТУРНОМУ ПЛАНІ

1.1 Ілюстрація та її розвиток, призначення і виконання

Ілюстрація це зображення, яке доносить інформацію, ідею або розповідає історію через візуальний образ. Слово ілюстрація походить від від латинського *illustratio* – висвітлюю, наочно зображую [8].

Згідно з матеріалом викладеним у всесвітньому навчальному ресурсі та інтернет архіві «Illustration History», перше зображення, яке можна вважати ілюстрацією датується 15 000 роком до нашої ери [30]. Коли стародавні греки та римляни процвітали, вони залишили сотні нагадувань про свою спадщину. У стародавніх цивілізаціях Греції та Римі мистецтво процвітало на честь богів, міфологічних створінь, людства, героїв та самої культури. Ілюстрації героїв і свят, міфологічні оповіді та література, похоронні сцени та спортивні події були намальовані та вирізані на церемоніальних посудинах, вишиті на килимах [17, с.209] (Рис.А.1.1). Ілюстративні настінні розписи та підлогова мозаїка створювалися для прикраси будинків заможних і могутніх людей (Рис.А.1.2-А.1.3). Таким чином, стародавні майстри залишали джерела візуальної інформації про відомі події, міфи, а для нащадків це стало ще й ілюстраціями їх життя в ті часи.

У середні віки в ілюмінованих рукописах – від латинської *illumino* — освітлюю, прикрашаю, з'явилися додаткові оповідні малюнки, кольорові мініатюри та орнаменти (Рис.А.1.4). Християнська віра в святість релігійних писань була основною причиною збереження та переписування книг. Монастирі були центрами культурної, освітньої та інтелектуальної діяльності, а майстерні, які називалися «скрипторіями», були надані для написання, копіювання та освітлення книг.

Починаючи з 14 століття, митці Відродження представили нову музику, літературу, мистецтво та публікації, які можна було масово виробляти та розповсюджувати завдяки винаходу механічного процесу друку Йоганном

Гутенбергом у 1452 році. Створення та розповсюдження ксилографії та гравіровані відбитки принесли образи широкій аудиторії та надали людям поза вищим класом можливість відчутти мистецтво (Рис.А.1.5).

Першою книжкою з малюнками, що була створена у 1658 році, і призначена для дітей була «Видимий світ» Яна Амоса Каменського [9].

З початком промислової революції в середині 1700-х років технологія друку швидко вдосконалювалася, і більше друкованого матеріалу розповсюджувалось та було побачено. Англійський гравер по дереву та видавець Томас Бевік заснував студію для створення та друку комерційних ілюстрацій, які використовувалися для багатьох цілей, включаючи роботи для дітей, навчальні матеріали для шкіл, таблички з природознавства та зображення титульних сторінок для книг (Рис.А.1.6). Газети все частіше починають прикрашати гравюрами [15, с. 207].

Довгий час свого існування, ілюстрації, різного характеру (гравюри, віньетки, мініатюри, графічні замальовки та просто декоративний орнамент) використовувались тільки в книжках. Так було до XIX століття. «Нове мистецтво», яке виникло на рубежі XIX-XX століть мало відрізнялося за назвою в різних країнах, «ар нуво» у Франції, «югенд стиль» у Німеччині, «тіффані» в Америці, разом з тим воно відіграло значну роль у розвитку світової художньої культури, вплинуло на формування смаків і творчість багатьох художників [22]. Через панування стилю ар-нуво, художники шукали підказки в світі природи, навколишньому світі, віддавали перевагу природним лініям. Це дало поштовх для створення принципово нового мистецтва, сприяло збільшенню уваги до художнього оформлення, на рівні з увагою до, наприклад академічних живописних полотен. На рубежі століть було створено велику кількість книжкових видань, які вставали в один ряд із високохудожніми творами, та професія ілюстратора остаточно закріпилася. Англійські та французькі карикатуристи незалежно один від одного заробляли собі на життя як штатні ілюстратори, продаючи гравіровані відбитки в невеликих, схожих на галереї, друкарнях та міських вуличних книжкових

кіосках. Це зробило ілюстрацію доступною та доступною. Книги Чарльза Діккенса та інших популярних письменників були особливо популярні, і тому проілюстровані. Ілюстратори побачили, що можна зробити перспективну кар'єру, і почали з'являтися нові таланти. В Європі та Америці працювали майстри-ілюстратори, які вплинули на всі наступні покоління художників: Говард Пайл, Норман Роквелл, Джеймс Флегг (Рис.А.1.7-А.1.9). Невдовзі видавці зрозуміли, що ілюстрації допомагають продавати підписки на журнали та збільшувати доходи від реклами. Сильні та постійні продажі дозволили отримати більше замовлень оригінального мистецтва, і бізнес ілюстрації був повністю налагоджений.

У другій половині XIX століття починається так зване Золоте століття ілюстрації, пов'язане з поширенням масових журналів і газет, адже світ назавжди змінився, коли в середині 19-го століття було запроваджено процес друку під назвою «напівтоновий друк» [31]. Півтоновим друком називався репрографічний метод, який імітував зображення у його тональних відношеннях за допомогою використання точок, варіюючи його за розміром або в інтервалі, в результаті чого утворювався ефект градієнту. Таке відтворення створювалося за допомогою використання оптичної ілюзії: крихітні напівтонові точки змішувалися людським оком в рівномірні тони. На мікроскопічному рівні, проявлені чорно-білі фотоплівки також складаються тільки з двох кольорів, а не з нескінченного діапазону безперервних тонів [19].

Особливого статусу в цей період набуло мистецтво друкованої графіки. Увага приділялася й оформленню видань: книги та журнали прикрашалися надзвичайно великою кількістю кольорових ілюстрацій, які виконували професійні художники. Поява нових друкарень, оснащених сучасним обладнанням, дозволяло забезпечити високу якість поліграфічної продукції та можливість різноманітного втілення художніх ідей, а також їх доступність для широких мас.

Сьогодні ілюстрація застосовується в широкому плані - зображення можуть бути відтворені в періодичних виданнях різного спрямування,

наприклад, газетах та журналах, у графічних виданнях, таких як комікси, книгах, літературі та інших друкованих матеріалах – навіть на чаї. Ілюстраціями використовує рекламна індустрія, та індустрія веб-дизайну, наприклад, додатки, ігри, тощо.

Призначення ілюстрації, як вже було зазначено вище, полягає у передачі певної інформації. Ілюстрації які супроводжують певний текст, наприклад, книжкові, допомагають усвідомити те, що сказано в тексті, висвітлити його зміст, зробити яким, наочним [18, с. 6]. Ілюстрації в книжках також мають передавати емоційну атмосферу художнього твору, візуалізувати героїв оповідання, демонструвати описані об'єкти [5].

Книжкове чи інше видання на паперовому носії, в якому наявні ілюстрації, називається ілюстрованим. Часто до ілюстрацій додають експлікації, спеціальні стислі змістовні підписи, які мають пояснювати зображене на них. Міра насиченості ілюстраціями для видань може бути різною, вони можуть включати і одиничні, і численні до кількох десятків чи навіть сотень.

Ілюстрація може мати або доповнювати історію (як фотографія в газеті), або повністю позбавляти потреби додавати текст (як інфографіка) [31]. Ілюстрації можуть бути основним елементом у виданні, як, наприклад, у художніх альбомах, коміксах, віммельбухах, книжках-картинках, книжках-розмальовках, лубочних виданнях, ботанічних, анатомічних, картографічних, астрономічних чи інших атласах, і в такому разі текст доповнює чи пояснює їх [8].

Ілюстрації в художній літературі сприяють активізації образного мислення, здатні викликати емоції, впливають на враження від твору. Для людей що мають творче покликання або працюють у цій сфері, ілюстрації є важливим та цікавим елементом, адже вони спроможні надихати, стимулювати креативне та критичне мислення. Також існують люди що цінують мистецтво ілюстрації та не є пов'язаними з творчістю, а роблять це з

естетичних міркувань. Такими людьми ілюстрація високо оцінюватиметься, якщо задовольнятиме їх особисті вимоги та розуміння краси.

Виконання графічної ілюстрації в традиційному форматі допускає використання великої кількості матеріалів і технік. В першу чергу за допомогою власне графічних матеріалів: туші, кольорових олівців, вугля, сангіни, соуса, сухої або масляної пастелі, різноманітних лінерів та маркерів [4, с. 225].

Варто згадати що характерних особливостей додає використання матеріалів що мають потенціал для створення цікавих текстурних елементів. Наприклад, штрихування сухим матеріалом на папері, під який підкладена фактурна тканина, добре підходить для зображення характеру поверхонь, а пропрацювання пастеллю поверх мережива є вдалим рішенням щоб зобразити орнаменти або предмети з отворами [29, с. 94].

1.2 Основні аспекти графічної ілюстрації як складники її стилістичного характеру

Стиль це сукупність ознак, які можуть бути властиві мистецтву певної доби, напрямку, або характеризують індивідуальну манеру художника стосовно ідейного змісту й художньої форми [21]. На сьогодні в мистецтві немає панування одного єдиного стилю, кожен художник є вільним використовувати мистецьку спадщину будь якої доби та комбінувати різні риси, щоб створити свій унікальний стиль.

Олійник В. А., висловлюючись щодо стильових особливостей стверджує, що сучасний ілюстратор, який хоче ілюструвати книги, повинен позбутися сильного бажання імітувати знайомі художні риси, художників якими він надихається, у яких вчиться, і створити свій власний впізнаваний образ [16, с. 148]. Новік Г. В. та Земцова П. О. в своїй статті із дослідження сучасних ілюстрацій, зокрема на прикладі видань «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», стверджують що сучасні українські художники поєднують у своїх творах

традиційні мотиви з глибоко індивідуальними засобами творення образу [14, с. 88].

Стилістичними аспектами можна назвати характер зображення предметів, реалістичний або наближений до реалістичності, та більш спрощений, який може бути різним за ступенем стилізації, використанням декоративних елементів (Рис.А.1.10- А.1.11). На думку Мельник О. сучасна ілюстрація, у незалежності від засобів за допомогою яких вона виконана, розвивається у двох напрямках – класичному, орієнтованому на реалістичне відображення сюжету та новаторському, побудованій на принципах декоративізму, лаконічності та стилізації, який, як вона зазначає, «пропонує відхід від традиційних схем та пошук часто нефігуративних засобів відтворення дійсності, базованих, наприклад, на складній декоративній орнаменталі та мінімалістичному трактуванні предметно-образного світу, принципах колажу тощо». Це можна прослідкувати у тяжінні сучасних художників до унікальності, переосмислення традиційних схем минулого крізь призму сучасності. [11, с. 159]

Кольорова гама грає важливу роль в формуванні загального стилю ілюстрації або серії, художники вільні використовувати як багатоколірність, так і обмежуватись кількома близькорідними, або контрастними відтінками, вирішувати роботу за допомогою багатьох або мінімуму кольорів, в залежності від задуму ілюстратора та доречності кольорової гами в поєднанні з іншими стилістичними аспектами (Рис.А.1.12- А.1.13).

Книжкові ілюстрації, що містяться в одному виданні зазвичай виконуються в одному стилі, однаковій техніці, гамі, мають схожі композиційні закони, та існують художники що здатні прикрасити книгу одразу кількома видами ілюстрацій, наприклад кольоровими та монохромними, або добре промальованими ілюстраціями на всю сторінку та скетчами, візуально реалістичними ілюстраціями та схемами.

За характером відтворення ілюстрації бувають такі, що відтворюють сюжет точно, як кадри з фільмів, та ілюстрації які не змальовують точно події, а більш вільно зображають предмети, героїв, більше спрямовані на передачу атмосфери книги. Також бувають символічні ілюстрації які зображають події сюжету, але не як дослівну візуалізацію моменту та дії, а як набір предметів символів. Також ілюстрації часто тяжіють до використання символів, адже символ слугує основній меті ілюстрацій – доносити інформацію, переповідати історію (Рис.А.1.14). Через це в багатьох із них можна побачити певний вплив романтизму, адже мистецтво романтизму *«прагнуло охопити буття, дати йому синтезуюче художнє вираження, тяжіло до символу»* [26, с. 248]. Також варто виділити ілюстрації - портрети, які статично зображають основних героїв та дійових осіб, але зустрічаються вони доволі рідко.

До стилістичних аспектів входять також композиційні. Наприклад, композиція ілюстрацій може вписуватися в форму, та підкорятися їй розташуванням елементів та створенням певної динаміки за цією формою, найчастіше це форма кола (Рис.А.1.15). Можливе використання паспарту, декоративних рамок, а можливе повне заповнення аркуша. Також варто відзначити використання цікавих ракурсів, що іноді зустрічається, наприклад вид зверху або знизу.

В багатьох книжкових виданнях, особливо орієнтованих на дітей, каліграфія і рукописні шрифти є невід'ємним графічним елементом ілюстрацій. Гра слів у тексті може використовуватись як головна ідея ілюстрації. (Рис.А.1.16)

Художник О. Верейський впевнений, що які б стилістичні ознаки не були характерні для ілюстрації, найважливішою її характеристикою повинна бути її здатність залишатись художнім твором, тобто в ній має бути виражена ідея, знайдені композиційні рішення, збережена цілісність роботи [14, с. 70].

1.3 Призначення книжкової ілюстрації та її вплив на сприйняття твору

Ілюстрація покликана впливати на представника аудиторії способом взаємодії з його візуальним сприйманням і мисленням – до чого б вона не належала книги, коміксу, журналу. Книжкова ілюстрація слугує для кращого розумінням читачем історії.

Олійник В. А. стверджує, що для дітей ілюстрація є так само важливою, як і текст твору, а для дітей молодшого віку є навіть важливішою за текст, які ще не можуть читати, тому сам текст сприймають за допомогою батьків, зате можуть самостійно візуально опрацьовувати графічні зображення подані в книжці [23]. Для дітей ілюстрація, як зазначають Новік Г. В., Зємцова П. О. це *«...своєрідний візуальний шлях пізнання, який входить у систему універсальної культури, які забезпечують досвід та розуміння світу дитиною»* [14, с.89].

На нашу думку, увагу варто приділяти не тільки оздобленню ілюстраціями дитячих книжок, але й іншої художньої літератури. В наш час більшої популярності набуває придбання саме паперових носіїв художніх текстів, а саме доросла молодь частіше захоплюється ідеєю збору власної бібліотеки.

Однією з причин для виникнення цього явища можна назвати активне зростання кількості і популярності читацьких блогів у соціальних мережах. Подібні спільноти настільки великі, що отримують окремі назви, як наприклад спільнота «Букток» в соціальній мережі ТикТок. В ній спілкуються, рецензують, та рекомендують здебільшого книжки що існують у паперовому вигляді, таким чином часто створюючи певні читацькі тренди. Окрім обговорення змісту творів, блогери демонструють зовнішній вигляд книги, формуючи в аудиторії бажання купити певний або схожий примірник [27].

Іншою причиною є активне зростання в громадян України бажання читати державною мовою, а в зв'язку з цим підтримувати українські

видавництва, взаємодіяти з книжковими клубами, книгарнями, літературними заходами.

Для сучасних українських читачів бібліотека є важливим місцем і їх помешканні, осередком власних інтересів, якому вони приділяють багато уваги в плані оформлення, сортування. Через це вона має позитивний емоційний вплив та певним чином виконує терапевтичні функції.

На нашу думку, існуючий зріст зацікавлення читанням сприятиме все більшому підвищенню вимог до оформлення. Максим Нестелеєв, в статті «Букток як новий формат взаємодії читачів з книжкою», звертає увагу що попри унікальність кожного блогу, та різноманітність літературного матеріалу що споживають їх власники, існує певна односторонність читацького інтересу, адже найбільш популярними є твори жанру детектив, фентезі, та їх підвидів [13]. Складно не помітити, як видавництва приділяють увагу зовнішньому вигляду цих книжок найбільшою мірою, після дитячих [1, 25]. Класична література варта не меншої популярності в цих прошарків читачів, а з огляду на зріст читацьких вимог щодо візуального складника, якомога більше художньої літератури варто видавати у вигляді ілюстрованих артбуків зручного, не дуже великого формату.

Пушкар О. І. та Андрющенко Т. Ю. стверджують, що художнє оформлення книжкового видання є ключовим етапом у підготовці його до друку. Воно має сприяти зручності та комфортності сприйняття за допомогою вдало підібраних складових частин та елементів, та не меншу увагу треба звертати на креативність та візуальну привабливість оформлення [18, с.6].

Зовнішній вигляд книги сприяє зацікавленості в придбанні видання і того читача, якому зміст твору ще не відомий, і того хто бажає вперше прочитати на паперовому носії відомий йому твір, і того хто хоче купити власну фізичну копію колись вже прочитаного.

Книжкові ілюстрації мають допомагати виявити основні ідеї автора літературного твору, адже як зазначають Пушкар О. І. та Андрющенко Т. Ю.

«За допомогою ілюстрацій читач може більш повно пізнати літературний текст, правильно його витлумачити, зрозуміти його зміст» [18, с.7].

Найчастіше застосовуваним рішенням для оформлення книжки слугує використання в ній ілюстрацій що виконані в одному стилі та (Рис.А.1.17-А.1.18). Такий підхід забезпечує цілісність сприйняття. Але існують випадки застосування інших підходів, які на думку ілюстратора є більш доречними до стилю написання тексту та допомагають у створенні атмосфери, яка більше підходить змісту. З огляду на це в книжку можуть додавати ілюстрації двох або трьох типів. Наведемо приклади: присутність у книжці кольорових та силуетних ілюстрацій допоможе передати атмосферу таємничості, а присутність кольорових, монохромних та ілюстрацій-схем послугує відтворення у візуальному плані тексту з елементами енциклопедичного опису і роз'яснень (Рис.А.1.19-А.1.21). Таким чином, ілюстрація допомагають ясніше та глибше відчутти атмосферу твору та характер художнього тексту.

Також, вплив ілюстрацій на читача полягає в додатковому збагаченні інформацію, або, навпаки, акцентуванні уваги на основних моментах чи ідеях [6, с. 88].

Багато читачів при необхідності згадати певний твір, у першу чергу пригадають картинки які вони мали в своїй уяві. Але також одним з найперших згадують його зовнішній вигляд, наприклад колір сторінок та шрифт, у випадку якщо читали онлайн, колір обкладинки, якщо в книжці не було ілюстрацій, а у випадку якщо ілюстрації були присутні, згадують саме їх. Зважаючи на те, що люди, у яких найбільше розвинена візуальна пам'ять складають групу, другу за чисельністю на планеті після кінестетиків, велика кількість візуальної інформації яку вони не будуть створювати самостійно, а отримуватимуть зовні, безпосередньо з самої книги, позитивно вплине на запам'ятовування не тільки її змісту, а і її самої, як фізичного літературного атрибута, а разом з цим певним чином посприяє впізнаваності ілюстраторської манери та навіть видавництва. Все вище зазначене підтверджується словами Картухи В. Ю. про те що зображення полегшує сприйняття пов'язаної з ними

інформації, адже, наприклад, ілюстрована реклама привертає увагу 74 % потенційних покупців, а текстова – лише 44 %, а також збільшує число тих, хто її прочитав на 50 %. Таким чином, запам'ятовуваність повідомлення підвищується майже на 70 %, коли в матеріалі є візуальний елемент, який можна згадати [23, с. 142].

Ще одним важливим елементом впливу ілюстрації на читацьку аудиторію є допомога сформуванню візуальних образів, що чітко відповідатимуть тексту. Ілюстрації виконують задачу правильного ознайомлення з характерними особливостями світу, описаного в тексті, наприклад, предметами, одягом, зачісками та іншими ознаками, що характерні для зображеної епохи, чи країни. Якщо вони включають елементи фону, або повне пропрацювання фону, читач ознайомиться з автентичними країнами або періодами інтер'єрами, та архітектурою.

Ілюстрації які не відображають події описані в тексті дослівно, а містять окремі предмети і образи що були згадані, або символізують згадане, можуть бути окремим інтерактивним елементом в книжці, що змусить розгадувати відсилки, знаходити і тлумачити символи схильних до цього читачів.

Подібні ілюстрації, які не є зображеннями дослівними художньому тексту, а змальовують персонажів та предмети з різних просторових і часових зрізів розповіді, часто є елементом який пов'язує літературне і художнє мистецтво, та вчить його сприймати, адже такі ілюстрації є складними, збірними стилізованими сюжетними зображеннями.

Висновки до розділу 1

Ілюстрації використовуються в великій кількості галузей, дуже різноманітна, починаючи з численних видах друкованих видань, закінчуючи мультимедійними.

Ілюстрації покликані доповнювати текстову інформацію і наочно роз'яснювати її. Також вони часто слугують основним джерелом інформації,

адже людина має розвинену здатність сприймати її візуально. Крім своєї основної функції – пояснень, ілюстрації можуть не тільки пояснювати текст, а й доповнювати і розширювати його.

В наш час, ілюстрації створюються в необмеженій кількості стилістик, від класично-реалістичних до сучасних, новаторських, та декоративних, у незалежності від технічних засобів. При цьому, ілюстратори повинні враховувати думку видавництва, адже вони знаються та відповідальні за комерційний успіх книги, з огляду на свої знання про бажання суспільства.

Ілюстрована література є важливим засобом для розвитку дітей, особливо дошкільного віку. Та окрім цього, якісне художнє оформлення є одним з найефективніших способів впливу і на дорослого читача. З огляду на те що ілюстрації та візуальне оформлення книжкового видання грають важливу роль в формуванні у дитини бажання отримати яскраву гарну річ, та у потенційного платоспроможного покупця бажання купити книгу тій самій дитині або собі, важливо вивести більшу кількість літературних видань на вищий естетичний рівень.

В людей з найбільш розвиненою візуальною пам'яттю, прочитана книга асоціюється з не тільки з власною візуалізацією подій, створеною уявою, а й її зовнішнім виглядом.

З огляду на зазначене вище, можна зробити висновок, що не в кожній книжці ілюстративне оформлення виконує всі функції які воно здатне виконувати в загальному розумінні. Наприклад, в одному випадку, у виданні ілюстрації відповідають за допомогу у засвоєнні змісту повідомлення, в іншому випадку, за правильне спрямування уваги читача, в третьому випадку найважливішим стає значення ілюстрацій як додаткового джерела інформації, в четвертому на перший план виступає сам зміст образотворчого матеріалу, сенси, що відповідають змісту літературного тексту, але заховані у зображенні. Виявляючи себе неоднаково у різних прикладах ілюстрованих

художніх видань, ілюстрації завжди демонструють свою функціональну різноманітність та багатосторонність.

Варто приділяти більшу увагу художньому оформленню друкованої літератури, зважаючи на активну популяризацію споживання літературного контенту, а також розвитком культури читання на паперових носіях, друкована книга стає елементом колекціонування. Згідно з цим, підвищуються вимоги до зовнішнього вигляду книги, в багатьох молодих читачів формується сприйняття її як мистецького об'єкту.

РОЗДІЛ 2. ПОЕТАПНІСТЬ ВИКОНАННЯ СЕРІЇ ГРАФІЧНИХ ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

2.1. Зародження задуму серії ілюстрацій та пошуки художнього рішення

Вибір теми «Стилістичні аспекти графічної ілюстрації» був зумовлений активізацією інтересу української молоді до читання літератури, їх зацікавленням робити це здебільшого за допомогою паперових видань, а також зацікавленням художників ілюструванням в цілому. Для ілюстраторів важливим є ознайомитись з історією ілюстрації, її значенням та всіма варіантами в яких вона передстає перед глядачами.

Для кваліфікаційної роботи об'єктом якої є ілюстративна галузь в художньому мистецтві було вирішено створити серію графічних ілюстрацій до художнього твору. Зважаючи на важливість популяризації продукту української культури і серед українців, і серед читачів всього світу, був обраний сучасний художньо-літературний твір «Ритуал» Марії та Сергія Дяченків. Твір є казкою в жанрі фентезі, представників якого не так багато серед українських письменників, але який є найпопулярнішим серед української та світової молоді.

Ідея перетерпіла певних змін у процесі її осмислення та перших спроб втілити. На початку створення задуму, вона полягала в тому аби розкрити різноманітність підходів до виконання ілюстрацій до літературного твору. Для виконання цього задуму планувалось зобразити в графічній техніці один момент із сюжету твору трьома різними способами, з точки зору композиції, ракурсу, кольорової гами, масштабності фігур та їх деталізації, манери та стилістичної мови. Результати роботи над цією ідеєю були б корисними з методичної точки зору, але в цілому задум мав певний недолік – неможливість поєднання ілюстрацій виконаних таким чином у єдину серію. Тоді виник другий задум, виконати серію ілюстрацій в класичному її розумінні,

намалювати три графічні ілюстрації з використанням одного композиційного, кольорового, та стилістичного рішення.

На відміну від самостійних видів графіки як галузі образотворчого мистецтва, книжкова ілюстрація є залежною від тексту твору, який вона створена супроводжувати, пояснювати та прикрашати. З огляду на це, роль художника-ілюстратора – зробити книжку презентабельнішою, привабливішою, а її зміст зрозумілішим завдяки принципу наочності. Для того, щоб читач зміг проиннятися атмосферою та настроєм літературного твору, ілюстратор повинен не менше повістяра розібратися у тексті і, розуміти його на емоційному рівні, рівні менталітету. Малювання серії ілюстрацій це творчий процес, в якому головну роль має їх вплив на розуміння та сприйняття історій, тому він має забезпечити видиму взаємодію ілюстрацій з текстом. На думку Олійник В. А., варто проявити неабияку художню майстерність, аби створити гармонію між ілюстраціями та текстом, оскільки вони разом створюють повністю втілення світу твору літератури, та допомагають читачам зануритись у його атмосферу [16, с. 147]. Також не менш важливо щоб сам ілюстратор позитивно ставився до твору і отримував від нього приємні емоції. Мельник О. стверджує, що *«переклад словесних образів наочно-зображальними потребує вияву цілого ряду умінь та знань, вимагає точності в інтерпретації змісту фантазії, творчості і водночас долання стереотипів»* [11, с. 159]. Отже, можна сказати, що ілюстрація – це текст, що має пройти складні процеси обробки і перевтілення в голові художника та матеріалізуватися у вигляді зображення.

Тож, на відміну від самостійних творів образотворчого мистецтва, де художник створює роботу лише виходячи з власного бажання висвітлити або виразити певний задум, ілюстратор спирається на вже готовий задум, створений письменником. Ілюстратор має дотримуватися опису зовнішнього вигляду персонажів, їх характеру, країни та епохи що описані автором. Ці умови одночасно і обмежують художника, і стають своєрідною основою, від

якої йому якщо не треба відштовхуватися, то точно варто притримуватись. Ілюстрації мають містити і відображати в собі те що автор хотів донести до читача, те що він прагнув змусити його відчувати, але разом із тим, що відчував та що прагнув висвітлити ілюстратор.

Серію було вирішено побудувати з трьох ілюстрацій, кожна з яких відноситься до окремого місця в сюжеті твору: моменту на самому початку, в якому з героям тільки знайомлять, моменту в якому герої роблять справу разом та зближаються, моменту в якому вони вже добре одне одного знають та довіряють одне одному. Для ілюстрування були обрані саме такі місця, сфокусовані на взаємодії персонажів, а не кульмінаційні або моменти з найбільшою динамікою, через те що це більше відповідає характеру твору, який, попри свою приналежність до жанру фентезі, більше зосереджений на людських відносинах та думках, а саме самосприйнятті та почутті обов'язку.

З огляду на те що у взятому творі, який є казкою в жанрі фентезі, події відбувались у вигаданому королівстві, епоха також була не відомою в звичайному розумінні, але були описані громадянський устрій, соціальні звичаї, та, певним чином, архітектура і одяг, тож було вирішено для зображення одягу, взяти за зразок моду 1870-х років.

Коли задум набув свого остаточного вигляду, було вирішено не переобтяжувати композиції великою кількістю постатей, робити максимум три, а також не промальовувати фон, а сфокусуватись на персонажах.

За задумом, за допомогою кольорів, ліній та стилістики ілюстрації мають передавати атмосферу вигаданого світу, описаного у творі, вишуканість але нещирість однієї чого частини, та магічність, таємничість і свободу іншої частини.

Для зображення на ілюстраціях були обрані герої твору, головна героїня принцеса Юта, та другий головний персонаж Арм Анн, представник раси драконів, що можуть перетворюватися на людей. Також на середню

ілюстрацію в серії було вирішено помістити двох служниць, для надання атмосфері соціального відтінку, та висвітлення емоційного стану головної героїні та її самопочуття в суспільстві, навіть серед служниць.

В кожній ілюстрації серії є натяки на сутність героя – дракона, та елементи які підказують що людина на першій ілюстрації та дракон на останній це один і той самий персонаж.

2.2. Виконання творчих пошуків в ескізах, начерках, замальовках

Практична робота над задумом, починається зі створення ескізів, як одного з ключових етапів у творчому процесі. Ескіз – це швидкий вираз ідей та концепцій на у візуальний матеріальний спосіб [12]. Це зображення, здебільшого зроблене за недовгий проміжок часу, що формує абриси майбутньої роботи та використовуються для подальшого розвитку творчої ідеї [28].

В процесі створення ескізів відбувається практичне осмислення задуму, уточнення ідейних концептів, фокусування на основних аспектах та відкидування непотрібних. Певним чином, процес ескізування є своєрідним способом задокументувати творчий [3, с. 216].

Згідно з початковим варіантом ідеї, творчі пошуки мали на меті знайти якомога більш відмінні стилістичні рішення для робіт, один момент з сюжету твору мав зображуватись у кількох різних варіантах. Всі ескізи виконувались у традиційний спосіб, із використанням паперу формату А5 та А4, графітного олівця та іноді кольорових олівців.

На початку були створені два ескізи, які зображали один момент сюжету у реалістичний спосіб, а саме запалення Ютою маяка для дракона (Рис.Б.2.1Б.2.2). Пізніше той самий момент було зображено в ескізі набагато більш стилізовано, із композицією взятою в коло та вирішеною по колу (Рис.Б.2.3).

Далі була спроба придумати ілюстрацію яка б не відображала події дослівно, а робила акцент на зображення персонажів у вигляді об'єktiv-символів. Ці об'єкти мали відображати характер героїв, їх поведінку та дії в сюжеті. Для цього був створений ескіз-розробка символу персонажа на ім'я Остін, який відігравав роль антагоніста в сюжеті твору, попри свої схильності до праведності, чесності та вірність королівським обов'язкам. Він був зображений у вигляді лицарського шолома в процесі його перетворення на птаха (Рис.Б.2.4). Шолом мав символізувати дію Остіна в сюжеті, коли йому довелося одягнутися в обладунки і піти на двобій, якого він не хотів, процес перетворення на птаха те, що сміливість і лицарство це не риси, які йому властиві, а сам птах його крихкість, схильність до дипломатії. Після цього був створений ескіз з додаванням зображення головної героїні принцеси Юти, яка тримає шолом, що перетворюється у птаха – символ Остіна, та символу іншого персонажа Арм Анна, який втілювався у змії з драконячою головою. Птах тримав у дзьобі плющ, що обплітав головну героїню – це символізувало дії Остіна, які сковували, обмежували та применшували значимість Юти (Рис.Б.2.5). Шолом мав гострі загнуті шипи, такі самі як крила птаха, це мало символізувати небезпеку і шкоду якої принцеса зазнавала від Остіна, тим часом як змія з драконячою головою відламувала шипи з шолому, та була м'яко обвита навколо принцеси та її руки, що символізувало безпеку та захист яку намагався дати їй цей герой. Важливу роль грав підбір образів: птаха для героя антагоніста, та змії для протагоніста, що певним чином означало невідповідність їх репутації до їх натури.

Концепт описаний вище був зображений в іншому ескізі, намальованому вирішеному реалістичному стилі, з більшою динамікою (Рис.Б.2.6)

Одночасно з ескізом-розробкою символу був придуманий ескіз який би зображав двобій дракона із лицарем Остіном завдяки використанню більш

реалістично намальованих фрагментів образів що належать цим героям (Рис.Б.2.7).

Після цього був знову взятий певний момент сюжету, в якому головна героїня та герой-дракон Арм Анн були зайняті розв'язуванням знаків на стіні. Були створені два ескізи вирішені реалістично, з невеликими композиційними відмінностями (Рис.Б.2.8 –Б.2.9), та ескіз що змальовував цю сцену у другий спосіб, більш схематично, стилізовано під анімаційне пласке зображення, з композицією яка була вписана у коло (Рис.Б.2.10).

В процесі роботи над ескізами ідея зазнала змін, її умовою стало робити три ілюстрації в одній стилістиці, для цього були взяті три різні моменти зі змісту твору. Було вирішено залишити ескіз на якому герої розв'язують написи на стіні вирішений у більш реалістичному стилі, та взяти ще два моменти з твору, той, в якому головна героїня приміряє сукню біля дзеркала, та той в якому вона відвідує разом з драконом гніздо птахів галеонів. Ескізи до цих моментів були виконані в реалістичному стилі, з увагою та деталізацією форм, але без промальовки фону (Рис.Б.2.11-Б.2.14). Багато уваги було приділено розташуванню фігур, анатомічності поз, розробці образу фантастичного створіння – дракона та дизайну одягу. За допомогою ескізів була знайдена кольорова гама для серії ілюстрацій, та підібрані матеріали: кольорові олівці та лінер коричневого кольору (Рис.Б.2.15). Для оригіналів було вирішено взяти за основу тонований папір бежевого або персикового кольору.

Інші ескізи були виконані з метою стилістичних, сюжетних, композиційних пошуків (Рис.Б.2.16-Б.2.18).

Ескізи створювались не тільки способом використання власного художнього досвіду, в процесі мав місце пошук та використання референсів, зокрема, задля допомоги у створенні образу дракона та вбрання (Рис.Б.2.19-Б.2.27).

Після завершення роботи над ескізами, почався процес компоновки зображень на картонах (Рис.Б.2.28-Б.2.30). Картон від італійського cartone - це попередній малюнок що виконується в розмірі майбутнього твору [10, с.183]. Для них був обраний формат паперу більший за А3, розміром 34 на 50. Дуже багато уваги було приділено побудові композицій, її рівноваги, розташуванню основних елементів та акцентів. На етапі створення картонів був придуманий порядок розташування ілюстрацій в серії, на першій ілюстрації фігури повернуті вправо, на другій повернуті до центру, на третій повернуті вліво.

2.3. Послідовність виконання роботи в матеріалі

Етап створення оригінальних робіт почався з підбору кольору тонованого паперу, згідно його фактурних характеристик, найбільш оптимальних для роботи кольоровими олівцями. Був знайдений найбільш підходящий папір персикового відтінку. Ілюстрації мають пропорції 34 на 50, що відповідає формату картонів. Контури зображення на картонах були перенесені на оригінал, та були поточнені графітним олівцем. Далі були промальовані риси обличчя.

Контури зображення були обведені лінером коричневого кольору, детально пропрацьовані. Це сприяло досягненню чіткої виразності та цілісності кожної ілюстрації. Центральні елементи були більш деталізовані, ніж решта зображення.

Після цього малюнки розфарбовувались кольоровими олівцями, згідно з обраною обмеженою кольоровою гамою з коричневого, фіолетового, рожевого, червоного та їх відтінків. Колір та характер його інтенсивності залежали від місця на зображенні, таким чином центральний елемент та акценти робились яскравіше, більш насиченим акцентним кольором. Світло-тіньове вирішення було дуже спрощеним. Були вирішені задачі з передачею характеру та текстури поверхонь за допомогою кольору. В середній

ілюстрації, для передачі поверхні дзеркала було вирішено зафарбувати його поверхню фіолетовим кольором, навіть перекрити де-не-де відображення героїні, та відтворити відблиски дзеркальної поверхні способом витирання ластиком ліній (Рис.Б.2.31).

Складність роботи, згідно з ідеєю в її першій формі полягала в створенні трьох абсолютно різних стильових рішень, та в об'єднанні їх схожими рішеннями, а після модифікації ідеї в необхідності придумати три різні завершені композиції, які мали гармонічно виглядати разом як серія.

Останнім етапом в роботі над кожним твором образотворчого мистецтва є оформлення, воно покликано підкреслювати його сильні сторони, потрібно для створення його візуальних меж. Оригінали ілюстрацій були оформлені в рамки відповідного кольору, який не перетягував на себе увагу а збирав зображення, вдало підкреслював повітряно-графічний характер робіт.

Висновки до розділу 2

В ході виконання кваліфікаційної роботи під керівництвом викладача були розглянуті та освоєні особливості виконання ілюстрацій. Багато уваги приділялося образам людських та тваринних персонажів, побудові композиції, її рівновазі, логічності та гармонії. Також були вирішені питання щодо вибору графічної техніки, матеріалів та колористичної гами.

Процес виконання серії ілюстрацій як творчого, та при цьому логічного процесу є поетапним, тому під час роботи були опановані основні етапи, такі як створення та модифікація загальної ідеї, пошук вдалих рішень способом ескізів та їх відбір, розробка деталей, створення робіт.

Найпершим етапом є створення ідей, він певним чином грає визначну роль в ілюструванні, як і в будь якому творчому задумі. Певним чином, ідея зазнала змін, були прийняті оптимальні рішення для створення найбільш вдалих, з усіх боків, ілюстрацій, зокрема з точки зору їх цілісності як серії. За

допомогою способу спиратись на мистецький досвід, концепт створювався таким чином, щоб були враховані реальні можливості формату, матеріалів, їх сумісність, адже робота виконувалась в традиційній техніці.

Етап створення ескізів передбачав пошук вдалих композиційних рішень, балансу форм, мас, темних та світлих ділянок. Виконувались ескізи та начерки різного розміру та складності. Під впливом ідеї, що поступово набувала змін, характер пошуку композицій в ескізах змінився. Були виконані замальовки з метою пошуку зовнішності героїв, з урахуванням сюжету, опису їх зовнішніх особливостей та характерів у художньому творі. Також в замальовках увага приділялась пошукам кольорової гами, акцентів.

Кінцевим етапом було створення серії оригінальних ілюстрацій. Були враховані всі пошукові рішення, й ті що були покликані забезпечити вдалість робіт з мистецької точки зору, й ті що відповідали концепту ілюстрування художнього твору, з його умовами.

В ході виконання роботи було зроблено висновки про важливість активного розвитку ідеї, відкритості до її трансформації, послідовності та дотримання всіх суттєвих етапів створення серії ілюстрацій. Особливо варто відмітити пошуки засобів, які б об'єднували три ілюстрації в єдину серію. Такими рішеннями слугували схожий характер ліній, кольори, ракурс, пози що були в міру схожими, створення подібної, наскільки дозволяв сюжет твору, атмосфери і динаміки в ілюстраціях.

ВИСНОВКИ

Згідно з поставленою метою та завданнями, в ході виконання кваліфікаційної роботи, були зроблені наступні висновки:

1. Ілюстрація є невід'ємною частиною художнього мистецтва, вона має багату історію. Ілюстрації покликані передавати певну інформацію, і здатні робити це різною мірою: допомагати у висвітленні певних деталей, або повністю доносити сенс задуму у візуальний спосіб. Вони також можуть слугувати для передачі додаткових наративів, які не були описані в тексті, за його наявності, допомогти розкривати сенс сказаного, формувати ставлення до певної інформації. Ілюстрації здатні впливати на емоційний стан глядача, викликати асоціації, на наше сприйняття світу, дарувати естетичне задоволення, надихати і мотивувати. Історія ілюстрацій, згідно з думкою видатного американського мистецтвознавця та дослідника Волта Ріда, зароджується та розвивається завдяки бажанню людей передавати знання або певні меседжі тим, кому не здатні розказати вербально, їх бажанню бути більш точними, наочними, бажанню того, щоб їх розповідь яскравіше запам'ятали, вплинути на думку того, хто її сприйматиме.

2. Ілюстраціями можна вважати будь яке візуальне художнє зображення, яке слугує для доповнення або передачі інформації, наприклад стародавні зображення героїв легенд, дійств за участі міфічних богів чи подій з Біблії, плакати, карикатури, сатиричні зображення, як гравюри Вільяма Гогарта, та ілюстративні елементи в літературі.

3. Ілюстраціям притаманне велике різноманіття стилістичних аспектів. Художники вільні використовувати прийоми стилізації, або зображувати ідею реалістично. Вибрані події можуть зображуватись дослівно до тексту художнього твору чи іншого обраного джерела, можуть передаватися за допомогою метафоричних зображень, що містять елементи-символи.

Використовуючи декоративне рішення ілюстратори можуть створювати концептуальні витвори мистецтва, вдаючись до поєднань елементів з різних частин тексту, та об'єднувати кілька подій на одному зображенні. Ілюстратори можуть звертатися до певних напрямків у мистецтві та їх поєднань. Важливою для стилістичного значення є кольорова гама, кількість кольорів, їх далеко- чи близькорідність, загальна холодність або теплота. Також на загальний стиль ілюстрації впливають композиційні рішення, ракурси, навантаженість образами.

4. Варто приділяти велику кількість уваги художньому оформленню книг, адже це матиме не тільки позитивний вплив на кількість продажів, завдяки підвищенню вимог шанувальників літератури до її візуального вигляду, це також розвине мистецьку сферу книжкового ілюстрування, допоможе українським ілюстраторам стати відомими і впізнаваними, покращить якість читання та запам'ятовування змісту та ідей художніх текстів, і тим самим стане причиною зросту освітнього і культурного рівня розвитку нації.

5. Ілюстрації, як продукт творчості, є невід'ємною частиною мистецької спадщини, адже є об'єктами матеріальної культури, що містять і духовну культурну складову. Вони здатні передавати інформацію та знання, а також можуть відтворювати культурні традиції та звичаї народів та епох, а також бачення тих чи інших народів чи часів сучасними митцями. Ілюстрації відображають погляди та цінності суспільства, в якому живе їх автор. І це є важливим для українського народу та його художників, адже ми маємо зберігати, популяризувати та примножувати українську культурну, літературну та мистецьку спадщину.

6. Тема кваліфікаційної роботи була матеріально втілена в серії з трьох ілюстрацій в графічній техніці із застосуванням лінера та кольорових олівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березюк О. Феномен популярності фентезі про війну та драконів
URL: <https://weekend.today/kolonki/chetverte-krylo.htm> (Дата звернення 13.05.2024)
2. Візуал, аудіал, кінестетик, дискрет - хто це? Або особливості сприйняття інформації. Політехнічний ліцей НТУУ «КПІ» м. Києва URL: <https://pl.kpi.ua/2098-2/> (Дата звернення 15.05.2024)
3. Греченко В. А., Чорний І. В. Історія української культури : довідник для школярів та студентів. Київ : Літера ЛТД, 2009. 416 с.
4. Димова А. Книжкова ілюстрація як вид графічного мистецтва. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів молодих вчених Молода наука 2021*. Запоріжжя, 2021. С. 225-227.
5. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=13244 (Дата звернення: 13.05.2024)
6. Загорулько К. О., Шевченко В. Е., Оформлення ілюстрацій у підручниках для 5 класу: теоретичні аспекти та практичне втілення. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. Київ, 2012. С. 86-90 URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/8746/1/Zagorulko_K.%2C%20Shevtchenko%20V.PDF (Дата звернення 18.05.2024)
7. Закович М. М., Зязюн І.А., Семашко О.М. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. 2-ге вид., випр. Київ : Т-во "Знання", КОО, 2001. 550 с.
8. Ковальчук Г. І. Ілюстрація Українська Бібліотечна Енциклопедія URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%86%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (Дата звернення 06.05.2024)
9. Коротка історія Книжки Картинки. URL: <https://www.arthuss.com.ua/pdf/CPB-Demo-Site.pdf> (Дата звернення: 9.05.2024)

10. Максименко Ю., Синенький Д. Теоретичні засади пізнання художнього образу. *Психологія і суспільство*. № 4. 2009. С. 181-185.
11. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство*. Тернопіль, 2015. С.157-161.
12. Молоднякова Я. Ескіз: що це таке, значення та приклади. URL: <https://d-art.org.ua/eskiz-shho-cze-take-znachennya-ta-pryklady/> (Дата звернення: 29.05.2024)
13. Нестелєєв М. Букток як новий формат взаємодії читачів із книжкою. URL: <https://tyzhden.ua/buktok-iaak-novyj-format-vzaiemodii-chytachiv-iz-knyzhkoiu/> (Дата звернення 13.05.2024)
14. Новік Г. В., Земцова П. О. Теорія та практика дизайну. Сучасна ілюстрація. Видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2021. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56494/1/%21%21%21%21%21%21%21_%e2%84%9624%20%283%29_2021%20%d0%9d%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%ba-%d0%97%d1%94%d0%bc%d1%86%d0%be%d0%b2%d0%b0.pdf (Дата звернення 22.05.2024)
15. Овчінников В. Історія книги: Становлення сучасного книгодрукарського мистецтва : навч. посіб. для студ., які навчаються за спец. Образотворче мистецтво. Львів: Вид-во Укр акад. друкарства, 2010. 420 с.
16. Олійник В. А. Сучасний погляд українського художника-ілюстратора на оформлення дитячої книги (на прикладі творчості Костя Лавра) *Вісник ХДАДМ*. 2011. № 4. С. 63-66
17. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури: Навч. Посіб. – бте вид., стер. Київ : Тв-о «Знання», КОО, 2006. 359с.
18. Пушкар А. І. Андрущенко Т. Ю. Ілюстрування : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.051501 "Видавничо-поліграфічна справа". Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 128 с.

19. Світличний О. О., Плотницький С.В. Пристрої візуалізації і подання даних URL: https://geoknigi.com/book_view.php?id=586 (Дата звернення 10.05.2024)
20. Січко Т. Збереження етнокоду українця засобами народної казки та ілюстрацій до неї. *Нові технології навчання*. 2021. С.194–204. URL: <http://dx.doi.org/10.52256/2710-3560.95.2021.22> (Дата звернення: 23.05.2024).
21. СловникUA. Стиль URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%8C> (Дата звернення 30.05.2024)
22. Стиль Ар Нуво: назад до природи, або дизайн як мистецтво. URL: <https://welovebrands.com.ua/ua/blogs/style-ar-nuvo/> (Дата звернення 06.05.2024)
23. Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф., заг. ред. А. В. Соколової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023, 151 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/48b31a34-c272-4f8e-893f-6983e0e1ba2a/content> (Дата звернення 21.05.2024)
24. Чирва О. Ч. Історія та теорія графічного мистецтва: конспект лекцій для здобувачів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 128 с.
25. Чому книги фентезі такі популярні? Блог Видавництва Ранок. URL: <https://www.ranok.com.ua/blog/chomu-knygy-fentezi-taki-populyarni-67.html> (Дата звернення 13.05.2024)
26. Шейко В. М., Гаврюшенко О. А., Кравченко О. В. Історія світової культури: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 408 с.
27. Що таке BookTok : тренди буктоку та на кого підписатися в Україні. Суспільне Культура URL: <https://suspilne.media/culture/579663-so-take-booktok-neperedbaceni-algoritmi-knigocitanna-ukrainski-buktokeri-ta-trendi/> (Дата звернення 13.05.2024)

28. Що таке Ескіз. Он-Лайн довідник. URL: <https://xn----8sbptrz0c.xn--j1amh/%D0%B5/%D0%B5%D1%81%D0%BA%D1%96%D0%B7.html> (Дата звернення: 29.05.2024)
29. Evans M. Pastel Painting Step-By-Step. United Kingdom: Search Press Limited. 2014. 144 с.
30. Reed W. Illustration History URL: <https://www.illustrationhistory.org/history> (Дата звернення 05.05.2024)
31. What is Illustration? Definition, Evolution, and Types URL: <https://graphicmama.com/blog/what-is-illustration/> (Дата звернення 08.05.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Ілюстрації до розділу 1

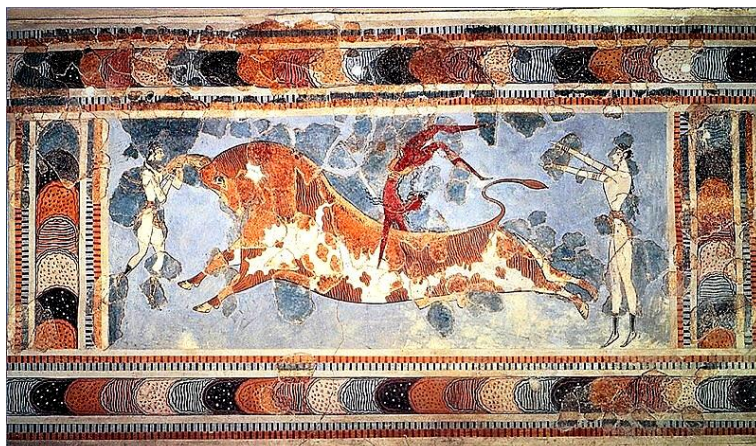

Рис 1. Фреска «Ігри з биками», Кносський палац 1900 –1450 р. до н. е.

Рис 2. Давньогрецька амфора «Аякс і Ахіллес грають в гру», 540-530 ст до н.е., знайдена у Вулчі

Рис 3. Мозайка Битва при Іссі, Олександр Македонський

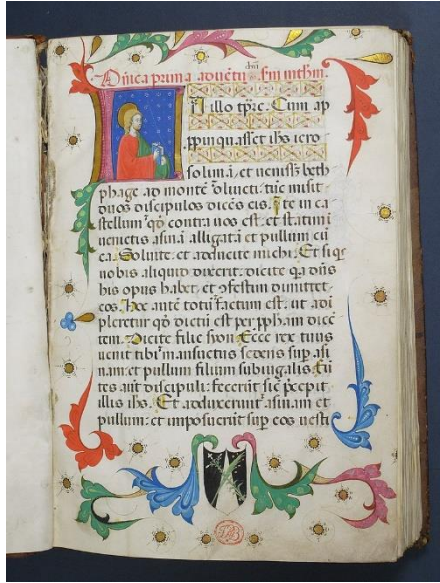

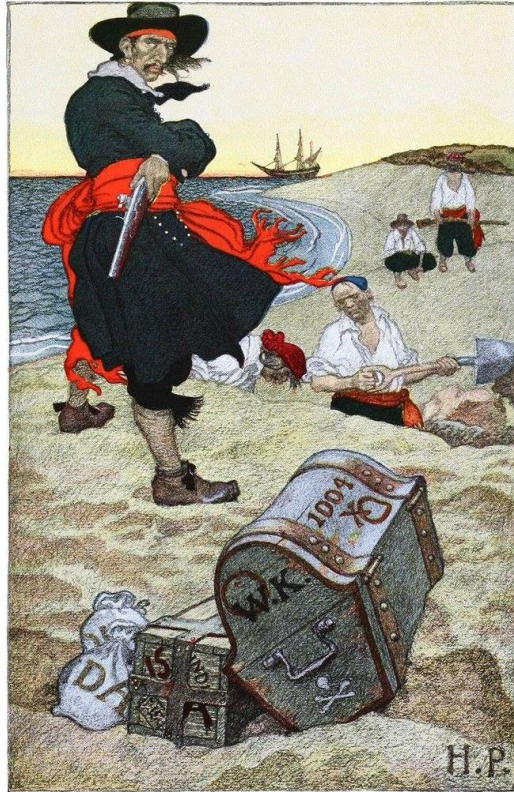
Рис 4. Євангеліє, 1400 р., Мілан, Італія

Рис 5. ілюстрація в Альбумасарі, 1488 р., Аугсбург, Німеччина

Рис. 6. Томас Бевік, гравюра, 1776 р., Велика Британія

Ртис. 7. Говард Пайл, ілюстрація до "Книга Піратів", 1903 р., США

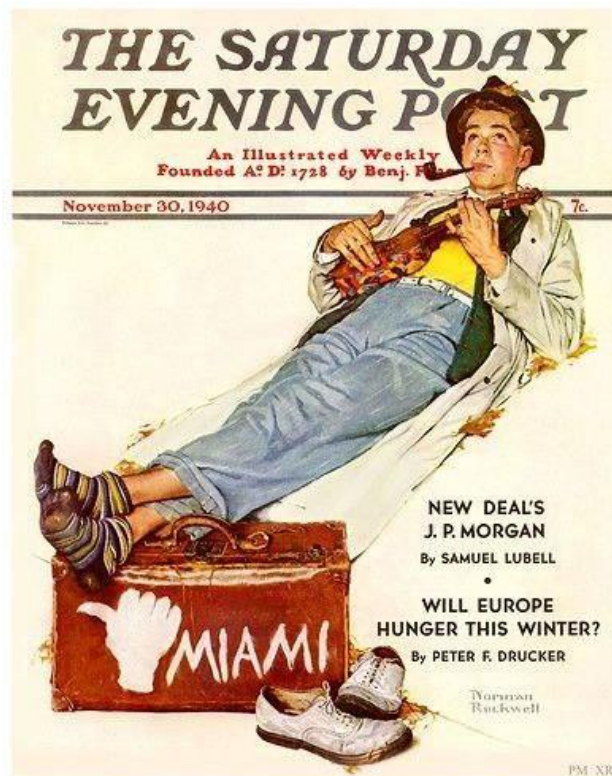

Рис. 8. Норман Роквелл, ілюстрація до обкладинки журналу The Saturday Evening Post, 1940 р., США

Рис. 9. Джеймс Флегт, ілюстрація до "Кол'єр" 1931 р., США

Рис. 10. Анастасія Стефурак, ілюстрація до книжки «Дивовижна історія Агнес Сесилії», 2023 р.

Рис. 11. Анна Івонн Гілберт, ілюстрація до книжки "Дикі Лебеді"

Рис. 12. Ізабель Арсенол Птахи, ілюстрація до книжки "Де твій дім"

Рис. 13. Гордон Лайте, ілюстрація до книжки "Скарби дитячої літератури"

1983 р.

Рис. 14. Анастасія Стефурак, ілюстрація до книжки "під скляним ковпаком" авт. Сильвія Платт, 2017 р.

Рис. 15. Владислав Єрко, ілюстрація до книжки "Джонатан Лівінгстон", 2022 р.

Рис. 16. Оля Вольданська-Плоцінська, ілюстрація до дитячої книжки

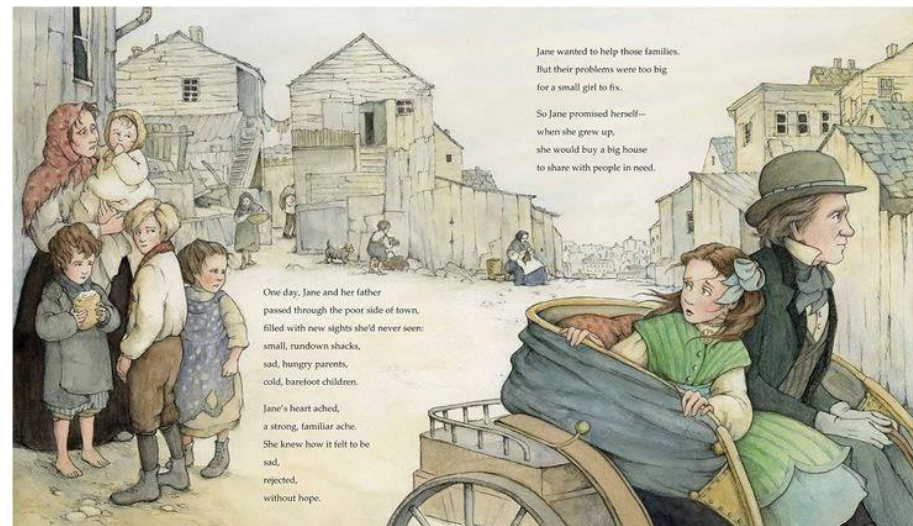
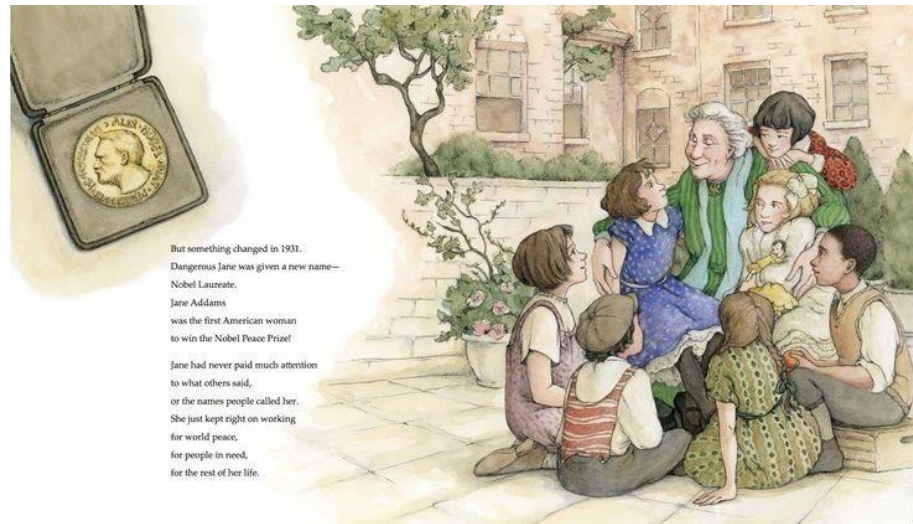

Рис. 17-18. Еліс Ретрі, ілюстрація до книжки "Небезпечна Джейн" авт.

Сюзанна Слейд

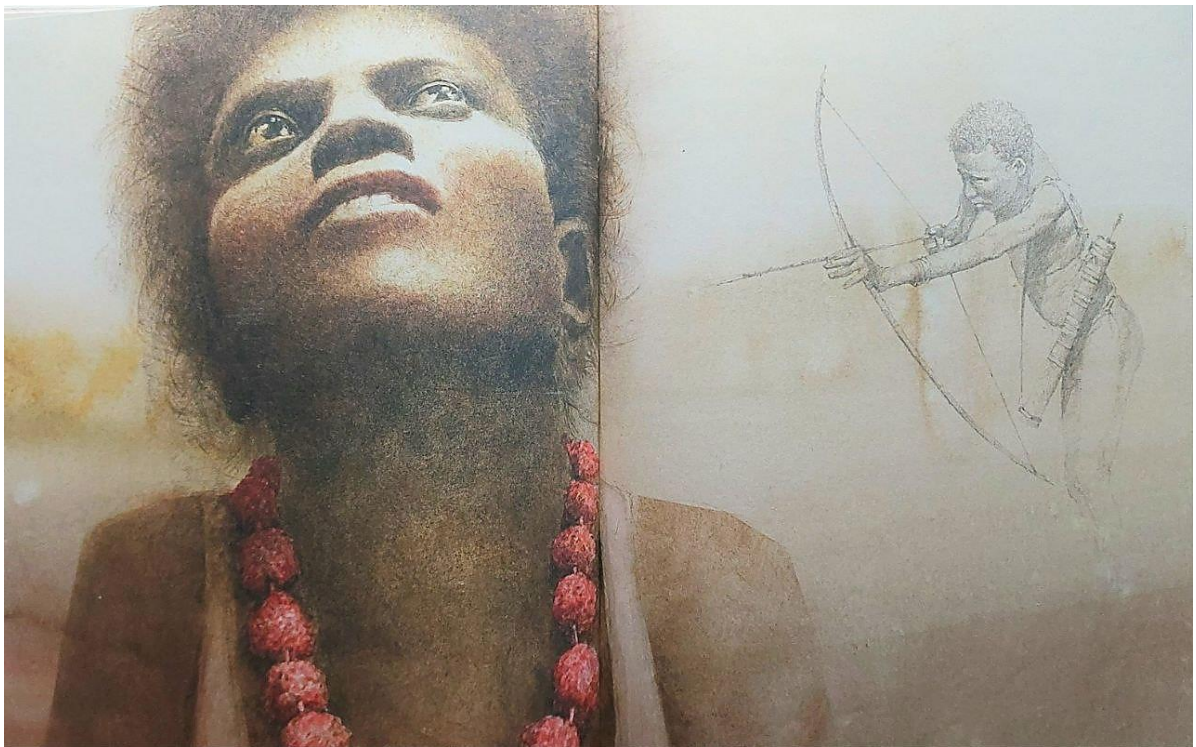
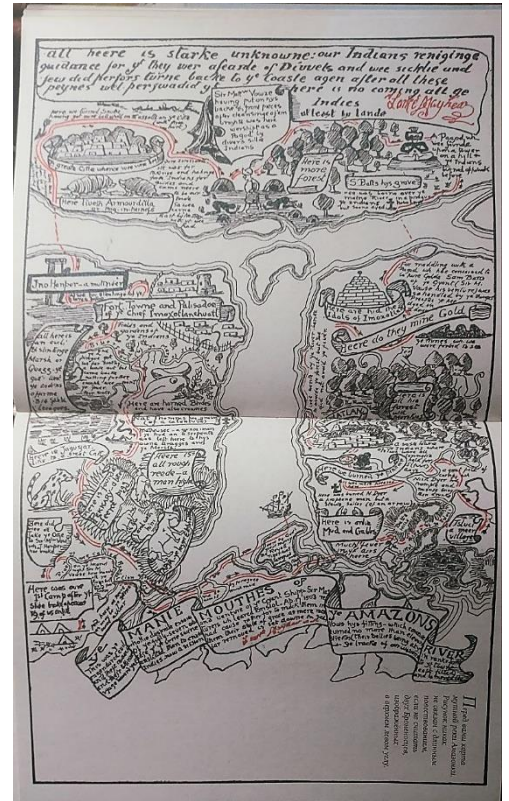
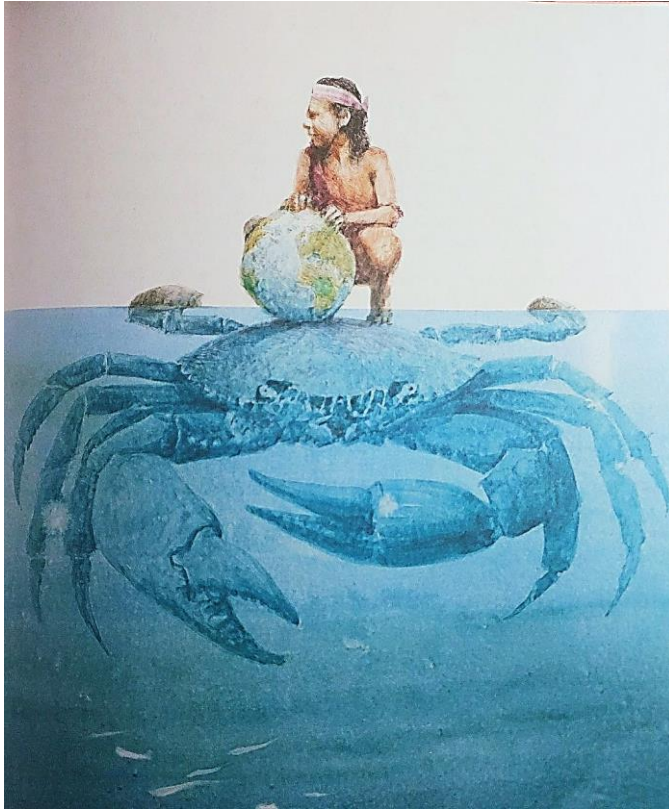

Рис. 19-21. Роберт Інпен, ілюстрації до книжки "Редьярд Кіплінг. Казки"

2013 р.

Ілюстрації до розділу 2

Рис. 1. Композиційні пошуки в ескізах до першого сюжету початкової ідеї

Рис. 3. Пошуковий ескіз до першого сюжету, композиція в колі

Рис. 4. Сильові пошуки, ескіз символічний, другого сюжету, першого варіанту для одного героя

Рис. 5. Сильові пошуки, ескіз символічний другого сюжету, другого варіанту для трьох героїв

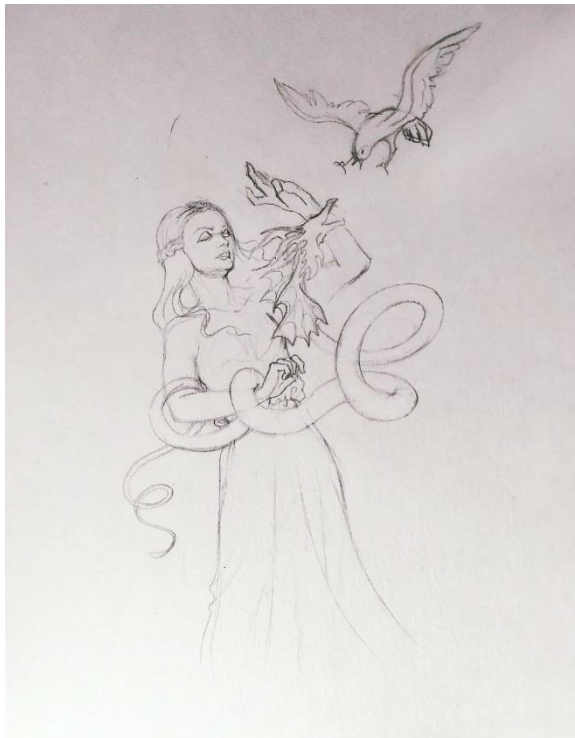

Рис. 6. Сильові пошуки, ескіз символічний, другого сюжету, третього варіанту в реалістичному стилі

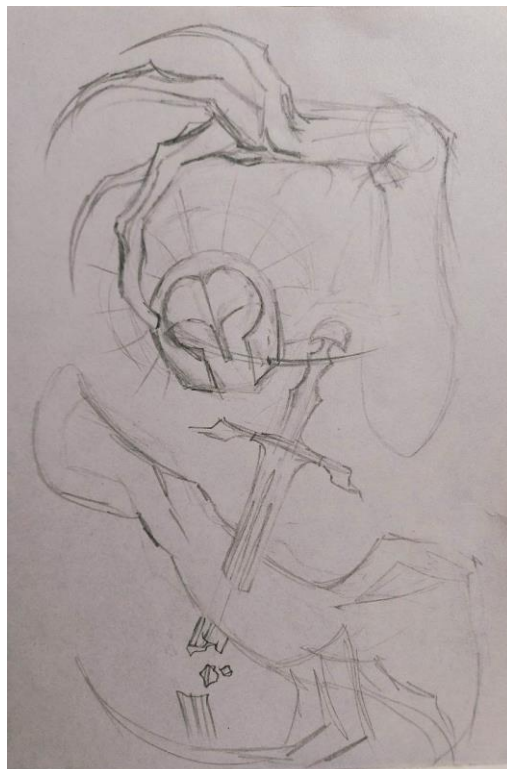

Рис. 7. Сильові пошуки, ескіз символічний другого сюжету, четвертого варіанту для двох героїв

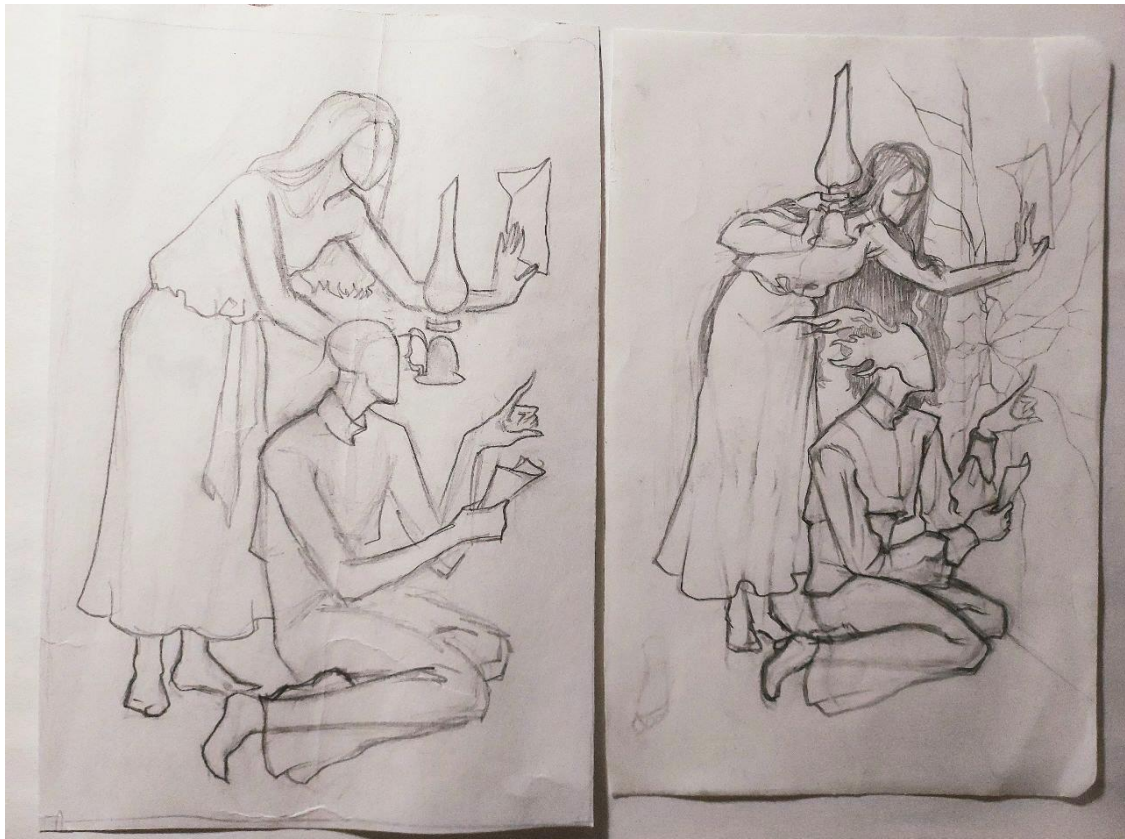

Рис. 8-9. Композиційні та стильові пошуки третього сюжету, першого варіанту наближеного до реалізму

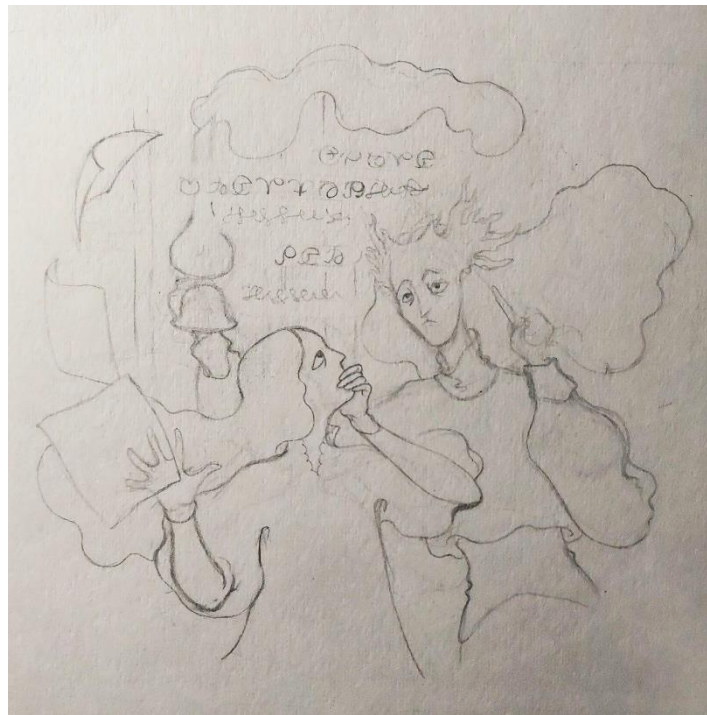

Рис. 10. Композиційні та стильові пошуки третього сюжету, другого варіанту, в стилі схожому на анімацію

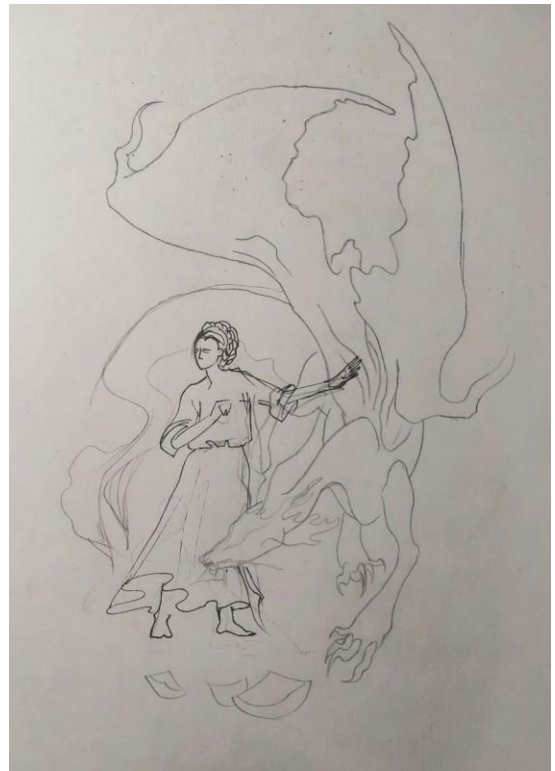
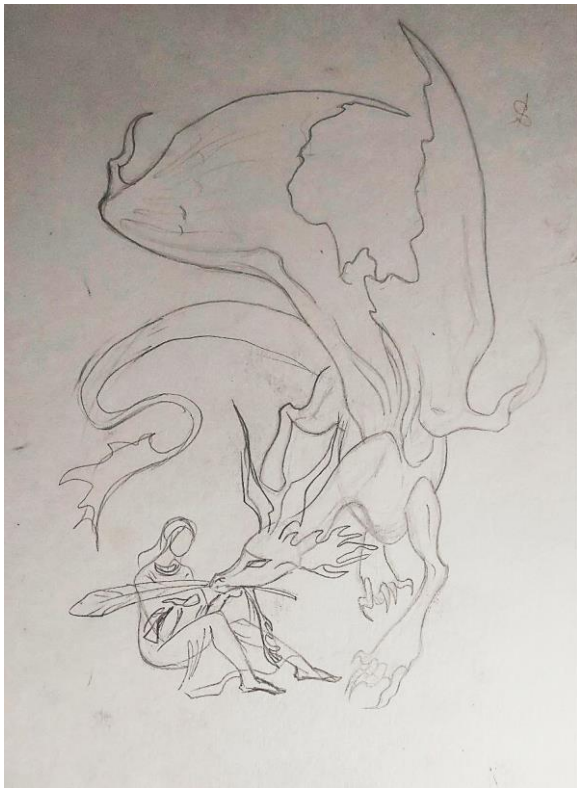
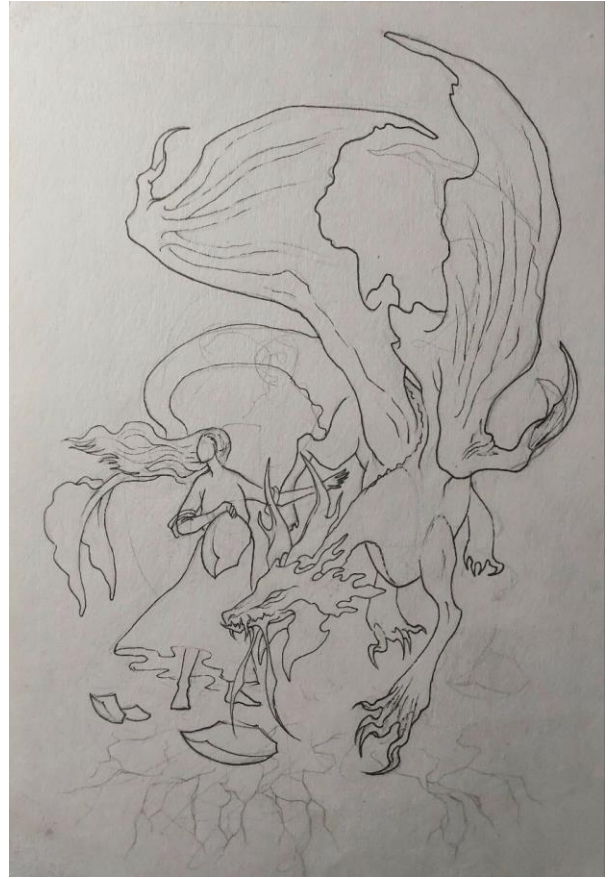

Рис. 11-14. Композиційні пошуки четвертого і п'ятого сюжету для остаточної ідеї

Рис. 15. Кольорові пошуки

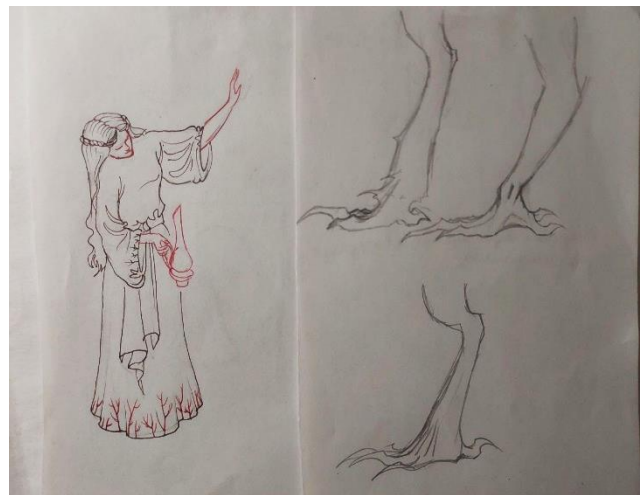

Рис. 16-18. Стилiстичнi пошуки та дизайни

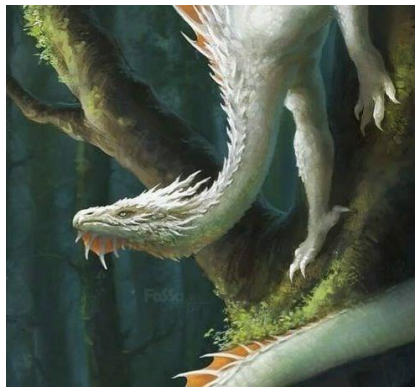

Рис. 19-27. Референси

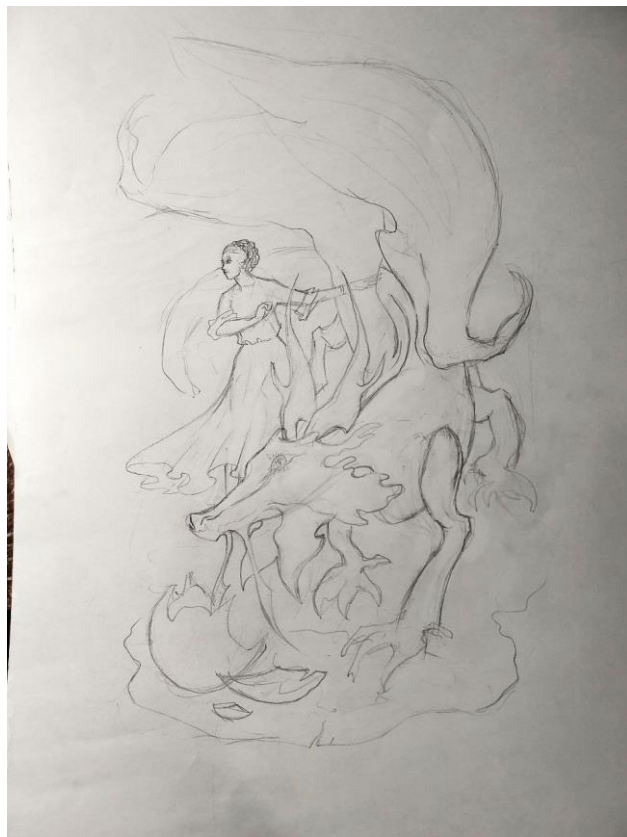
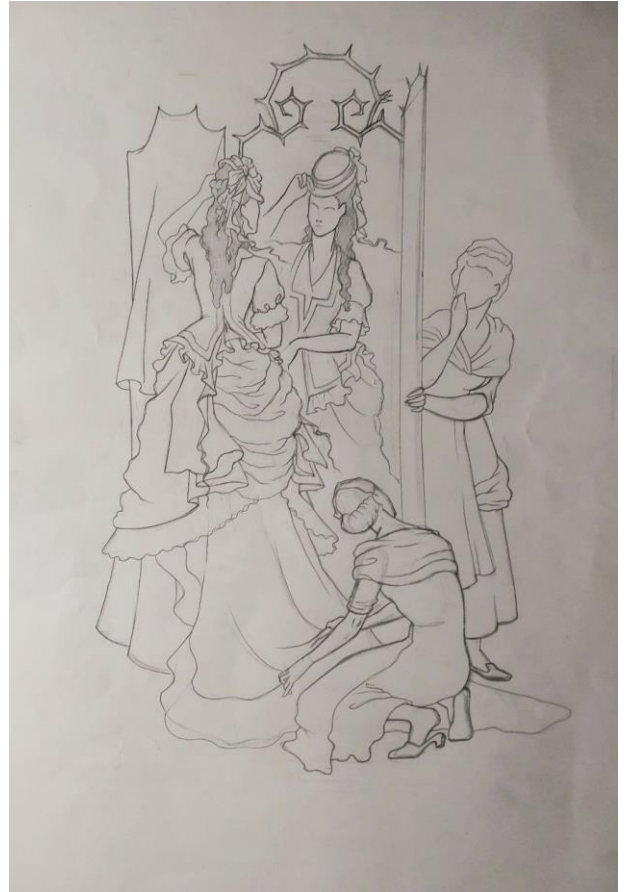
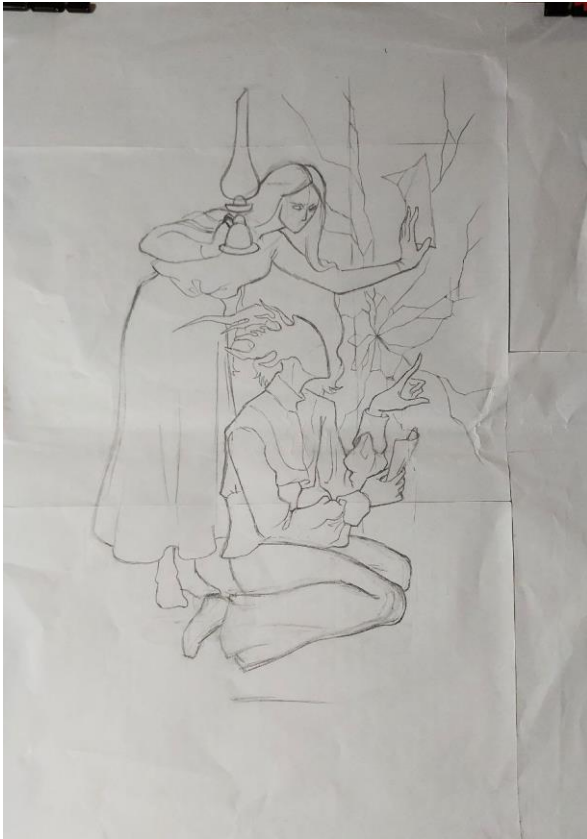

Рис. 28-30. Картони

Рис. 31. Готова ілюстрація